

Advies 2023/01

Uitgebracht op vraag van de ministers van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Gunstige bijdrageregeling voor personen met een handicap

Samenvatting	2
1 Context	3
2 Problematiek	3
3 Ontwerp van koninklijk besluit.....	4
4 Budgettaire impact.....	6
5 Advies van het Comité.....	6

Samenvatting

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat het toepassingsgebied van artikel 37 van het ARS uitbreidt zodat ook personen die een IVT ontvangen vanaf 1 januari 2023 kunnen gelijkgesteld worden met een zelfstandige in bijberoep. De betrokkenen kunnen hierdoor de gunstigere bijdrageregeling genieten die op die categorie van toepassing is.

Het ABC brengt een positief advies uit over de voorgestelde maatregel. Die maakt de uitoefening van een zelfstandige activiteit immers financieel aantrekkelijker voor IVT-begunstigden en zal hierdoor ook een activerend karakter hebben. Het Comité heeft evenwel een aantal opmerkingen :

- Voor wat betreft de implementatie stelt het voor om de mogelijkheid tot het gebruik van artikel 37 niet afhankelijk te maken van het genot van een IVT maar van een erkenning als persoon met een handicap volgens i) het IVT en/of ii) het IT-criterium, voor zover er sprake is van een verminderde zelfredzaamheid van 9 punten of meer. Bovendien merkt het op dat de inwerkingtreding van de maatregel de nodige voorbereidingstijd vraagt. Het ABC is geen voorstander van een retroactieve inwerkingtreding maar geeft terzelfdertijd aan dat de ingangsdatum niet hoeft te worden uitgesteld tot de gegevensfluxen volledig operationeel kunnen zijn. In een eerste fase kan immers gewerkt worden met papieren bewijsstukken. Het Comité wijst verder ook nog op het belang van een gedetailleerde nota aan de fondsen over de nieuwe regeling en de praktische toepassing ervan.
- Het ABC vraagt aandacht voor de eventuele implicaties van het gebruik van artikel 37 op het inkomensniveau van de betrokkenen na de wettelijke pensioenleeftijd. Het stelt zich immers de vraag in welke mate een persoon met een handicap die een zelfstandige uitoefent met toepassing van artikel 37, het risico loopt om na de pensioenleeftijd in een minder voordelige financiële situatie terecht te komen dan wanneer hij geen zelfstandige beroepsactiviteit zou hebben aangevat.
- Voor wat betreft de budgettaire inschatting van de maatregel, merkt het ABC op dat geen inschatting werd gemaakt van het aantal personen dat dankzij de maatregel zal of kan aangezet worden tot het uitoefenen van een zelfstandige activiteit en dus ook niet van de bijkomende ontvangsten hierdoor voor het stelsel. Die kunnen volgens het Comité wel verwacht worden, gezien het activerende karakter van de maatregel.

1 Context

In het federaal regeerakkoord van 2020 engageerde de regering zich om deze legislatuur initiatieven te nemen om o.m. personen met een handicap aan te moedigen en te helpen om de stap naar werk te zetten¹. Zo zou men de betrokkenen onder andere ondersteunen bij het ondernemerschap en ervoor zorgen dat zij gemakkelijk een zelfstandige activiteit zouden kunnen opstarten. Meer concreet gaf de regering aan de financiële drempels om toe te treden tot het sociaal statuut voor deze specifieke groep te willen verlagen.

Tijdens het begrotingsconclaaf van oktober 2022 besliste de regering in dat kader om de drempels weg te nemen voor personen met een handicap die een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) genieten en die zelfstandige in bijberoep willen worden, zonder negatieve impact op hun sociale rechten op korte en lange termijn².

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat aan de hogergenoemde regeringsbeslissing uitvoering moet geven. Het Comité kan daarbij kennisnemen van het advies van de Nationale Hoge Raad voor de Personen met een Handicap, die zich eind december op vraag van de minister van zelfstandigen reeds over het ontwerp uitsprak.

2 Problematiek³

Personen die omwille van een erkende handicap niet in staat zijn om een volwaardig inkomen uit arbeid te verwerven hebben onder bepaalde voorwaarden⁴ recht op een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT).

De IVT is een bijstandsuitkering met een residuair karakter. De omvang ervan is afhankelijk van het gezinsinkomen en -samenstelling van de betrokkene. Voor de berekening van de IVT wordt het gezinsinkomen⁵ van de persoon met een handicap in mindering gebracht van een basisbedrag dat varieert naar gezinstype. Overschrijden de inkomsten een bepaald niveau, dan vervalt het recht op de IVT volledig.

Hoewel de combinatie van een IVT met inkomsten uit betaalde arbeid toegelaten is, blijken personen met deze uitkering in de praktijk geconfronteerd te worden met financiële obstakels wanneer zij die willen combineren met een zelfstandige beroepsactiviteit. Dit is in het bijzonder

---

¹ Federaal regeerakkoord van 30 september 2020, p.38

² Algemene toelichting bij de begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2023, p. 228

³ De problematiek werd door het ABC beschreven in zijn advies 2016/10 'Personen met een handicap' van 23 juni 2016

⁴ De tegemoetkoming wordt toegekend aan i) individuen wiens lichamelijke of psychische toestand het verdienvermogen heeft verminderd tot een derde of minder van wat een gezonde persoon door het uitoefenen van een beroep op de arbeidsmarkt (met uitzondering van de beschutte werkplaatsen) kan verdienen én ii) die geen of onvoldoende inkomen uit arbeid of geen of onvoldoende vervangingsinkomen kunnen verwerven.

⁵ Rekening houdend met een vrijstelling. Een deel van het inkomen wordt niet in aanmerking genomen voor de vermindering.

zo wanneer het gaat om een kleine zelfstandige activiteit die slechts beperkte inkomsten voortbrengt. De sociale bijdragebetaling waartoe deze personen gehouden zijn, zorgt er in heel wat gevallen voor dat werken geen of slechts een beperkt financieel voordeel oplevert.

Volgens de huidige bijdragebepalingen in het sociaal statuut voor zelfstandigen zijn personen die een IVT ontvangen en (uitsluitend) een zelfstandige activiteit starten of uitoefenen, vandaag gehouden tot de betaling van sociale bijdragen als zelfstandige in hoofdberoep. Dit betekent 20,5% op het inkomen tot 70.857,99 EUR en 14,16% op het inkomen tussen 70.857,99 EUR en 104.422,24 EUR. Dit betekent ook een minimale bijdragebetaling van 840,97 EUR per kwartaal⁶, ongeacht de omvang van de zelfstandige activiteit of van de inkomsten die hieruit voortvloeien.

Op het statuut van zelfstandige in bijberoep, waaraan gunstigere bijdrageregels verbonden zijn (cf. tabel 1), kunnen de betrokkenen doorgaans geen aanspraak maken omdat :

- er geen sprake is van een gelijktijdige uitoefening van twee beroepsactiviteiten en hierdoor de voorwaarden voor bijberoep zoals geformuleerd in artikel 35 van het ARS⁷ dus niet vervuld zijn;
- niet voldaan is aan de voorwaarden voor bijberoep zoals vastgelegd in artikel 36 van het ARS. De tegemoetkomingen aan personen met een handicap (en dus ook de IVT) maken immers geen deel uit van de sociale zekerheid maar vormen een onderdeel van de sociale bijstand. Bovendien vrijwaren de betrokkenen ook geen pensioenrechten.

Voor zover de betrokkenen niet over afgeleide rechten beschikken, niet studeren en geen politici zijn, kunnen zij ook niet vragen om op grond van artikel 37 van het ARS te worden gelijkgesteld met een zelfstandige in bijberoep wanneer hun inkomen onder een bepaald drempelbedrag blijft.

3 Ontwerp van koninklijk besluit

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat het toepassingsgebied van artikel 37 van het ARS uitbreidt zodat ook personen die een IVT ontvangen vanaf 1 januari 2023 kunnen gelijkgesteld worden met een zelfstandige in bijberoep op voorwaarde dat ze :

- hiertoe een aanvraag indienen en
- een inkomensgrens van 8.595,8 EUR respecteren.

De betrokkenen kunnen hierdoor de gunstigere bijdrageregeling genieten die op zelfstandigen in bijberoep van toepassing is (cf. tabel 1). Dit betekent dat ze geen bijdragen verschuldigd zijn op het inkomen tot 1.815,14 EUR. Op het inkomen tussen 1.815,41 en 8.595,8 EUR is het normale bijdragepercentage van 20,5% van toepassing maar zullen de betrokkenen een minimumbijdrage van 93,04 EUR verschuldigd zijn.

---

⁶ Primostarters betalen een lagere minimumbijdrage tijdens de eerste 4 kwartalen van activiteit.

⁷ Koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967, houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Tabel 1. Bijdrageregeling voor zelfstandigen in hoofdberoep, in bijberoep en met een gelijkstelling bijberoep, bedragen van toepassing op 1 januari 2023

	Bijdrage%		Minimum-bijdrage ⁸	Opbouw van rechten
	Schijf 1 ⁹	Schijf 2 ¹⁰		
Hoofdberoep	20,5 %	14,16 %	840,97 EUR	Ja
Bijberoep				
• inkomen < 1.815,41 EUR	0 %	-	0 EUR	Nee
• inkomen ≥ 1.815,41 EUR	20,5 %	14,16 %	93,04 EUR	Ja, als inkomen > 16.409,2 EUR
Art. 37 ARS¹¹				
• inkomen < 1.815,41 EUR	0 %	-	0 EUR	Nee
• inkomen tussen 1.815,41 en 8.595,8 EUR	20,5%	-	93,04 EUR	Nee

Tabel 2 geeft een indicatie van de impact van de maatregel op het inkomen van een alleenstaande persoon met een IVT-uitkering volgens inkomensniveau. Ze toont i) hoe de gunstigere bijdrageregeling het financieel voordeel van de uitoefening van een zelfstandige activiteit voor de betrokken doelgroep vergroot en ii) dat voortaan ook een zelfstandige activiteit met beperkte inkomsten een financiële meerwaarde betekent voor begunstigden van een IVT.

---

⁸ Per kwartaal

⁹ In 2023, jaarinkomen tussen 16.409,2 EUR en 70.857,99 EUR

¹⁰ In 2023, jaarinkomen tussen 70.857,99 EUR en 104.422,24 EUR

¹¹ Om in aanmerking te komen voor een gelijkstelling in het kader van artikel 37, mag het inkomen van de zelfstandige niet meer bedragen dan 8.595,8 EUR (in 2023). Boven dit plafond moet de betrokkene als zelfstandige in hoofdberoep bijdragen.

Tabel 2. Impact van de voorgestelde maatregel op het inkomen van IVT-begunstigden, bedragen in EUR¹²

Inkomen uit zelfstandige activiteit	0	1.000	2.000	3.000	4.000	5.000	6.000	7.000	8.000
Hoofdberoep									
Sociale bijdragen ¹³	0	-3.364	-3.364	-3.364	-3.364	-3.364	-3.364	-3.364	-3.364
Belastbaar inkomen	0	0	0	0	636	1636	2636	3636	4636
IVT (cat. A)	+9.716	+9.716	+9.716	+9.716	+9.398	+8.898	+8.398	+7.898	+7.398
Totaal inkomen	9.716	9.716	9.716	9.716	10.034	10.534	11.034	11.534	12.034
Financieel voordeel ¹⁴	0	0	0	0	318	818	1.318	1.818	2.318
Artikel 37									
Sociale bijdragen	0	0	-410	-615	-820	-1025	-1230	-1435	-1640
Belastbaar inkomen	0	1000	1590	2385	3180	3975	4770	5565	6360
IVT (cat. A)	+9.716	+9.216	+8.921	+8.524	+8.126	+7.729	+7.331	+6.934	+6.403
Totaal inkomen	9.716	10.216	10.511	10.909	11.306	11.704	12.101	12.499	12.763
Financieel voordeel ¹⁵	0	500	795	1.193	1.590	1.988	2.385	2.783	3.047

4 Budgettaire impact

Het Actuaariaat van de FOD Sociale Zekerheid raamt de budgettaire kost van de voorgestelde maatregel op 1.648.695 EUR per jaar. De mogelijkheid voor personen met een IVT om voortaan bijdragen te betalen op basis van artikel 37 van het ARS, zou volgens de raming immers leiden tot een verlies aan bijdragenontvangsten van gemiddeld 950,26 EUR per jaar¹⁶ per begunstigde. In 2019 waren er 1.735 personen met een IVT die een zelfstandige activiteit uitoefenden.

In de mate dat de maatregel personen met een handicap stimuleert om een activiteit als zelfstandige te starten, zal de budgettaire impact ervan gemilderd worden door nieuwe inkomsten uit bijdragen. Ervan uitgaande dat elke persoon met een handicap die een zelfstandige activiteit start gemiddeld 1.025 EUR aan sociale bijdragen per jaar betaalt¹⁷, zal de maatregel budgettair neutraal zijn van zodra 1.608 individuen in de doelgroep¹⁸ een activiteit als zelfstandige beginnen.

5 Advies van het Comité

In zijn advies 2016/10 'Personen met een handicap' wees het ABC op het belang van de arbeidsmarktparticipatie van personen met een handicap en stelde het vast dat de

¹² De berekening vertrekt van de bedragen zoals van toepassing op 1 januari 2023 en houdt geen rekening met andere inkomsten dan de IVT en het inkomen uit zelfstandige activiteit.

¹³ In deze situaties de minimumbijdrage hoofdberoep

¹⁴ Tegenover niet-werk

¹⁵ Tegenover niet-werk

¹⁶ Prijzen 2022

¹⁷ Uitgaande van een gemiddeld jaarinkomen van 5.000 EUR

¹⁸ IVT-begunstigden met een inkomen uit zelfstandige activiteit onder de inkomensgrens voor artikel 37 van het ARS. Enkel zij profiteren van de maatregel.

bijdragebetaling als zelfstandige in hoofdberoep een belangrijk obstakel kan vormen voor de uitoefening van een zelfstandige activiteit, vooral wanneer het inkomen dat eruit voortvloeit beperkt is. Omdat deze personen zich vaak in een behartigenswaardige situatie bevinden, achtte het Comité het toen nuttig om voor deze groep een gunstiger bijdrageregime te voorzien. Het wees in dat kader op de mogelijkheid om het toepassingsgebied van artikel 37 van het ARS uit te breiden tot personen die een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) ontvangen.

Het ABC stelt met tevredenheid vast dat met het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit aan de vroegere suggestie van het Comité uitvoering wordt gegeven. Het brengt er dan ook een positief advies over uit. Omdat de uitoefening van een zelfstandige activiteit financieel aantrekkelijker wordt gemaakt voor IVT-begunstigden, gelooft het ABC bovendien ook in het activerende karakter van de voorgestelde maatregel.

Het Comité heeft evenwel enkele opmerkingen voor wat betreft de implementatie van de maatregel :

1. Het ontwerp van koninklijk besluit breidt het toepassingsgebied van artikel 37 uit naar individuen die een IVT ontvangen. De toekenning van de tegemoetkoming is niet enkel gebonden aan een erkenning van een handicap maar ook aan het vervullen van enkele socio-economische voorwaarden (leeftijd, woonplaats, nationaliteit, inkomsten). Elke verandering in de situatie van de IVT-begunstigde moet formeel worden aangegeven en vormt aanleiding tot een mogelijke herziening van de toekenningsbeslissing. In de mate dat de mogelijkheid tot de toepassing van artikel 37 gekoppeld is aan het genot van een IVT, heeft elke verandering in de persoonlijke situatie van de IVT-begunstigde ook een mogelijk gevolg voor het verdere gebruik van dat artikel.

Het ABC is echter van mening dat dit niet bijdraagt aan de rechtszekerheid van personen met een handicap die met toepassing van artikel 37 een zelfstandige activiteit (willen) verrichten. Het stelt daarom voor om de mogelijkheid tot het gebruik van het artikel niet afhankelijk te maken van het genot van een IVT maar van een erkenning als persoon met een handicap. Een erkenning als persoon met een handicap kan gebeuren, los van de aanvraag of toekenning van een IVT en wordt steeds geattesteerd¹⁹. Omdat voor de toekenning van bepaalde andere sociale of fiscale voordelen ook gewerkt wordt op basis van een erkenningsattest²⁰, draagt de door het Comité voorgestelde werkwijze bij aan de eenvormigheid van procedures.

Het ABC merkt op dat in het kader van een aanvraag tot erkenning van een handicap zowel het verdienpotentieel (IVT-criterium²¹) als de zelfredzaamheid (IT-criterium²²) van

---

¹⁹ Voor de toekenning van een IVT (of IT) is een erkenning als persoon met een handicap vereist maar een erkenning hoeft niet per definitie te gebeuren met het oog op de toekenning van een IVT (of IT) of erdoor gevolgd te worden.

²⁰ Zo worden bv. in het kader van een vermindering van de personenbelasting erkenningsattesten elektronisch bezorgd aan de FOD Financiën.

²¹ D.w.z. 66% vermindering van het verdienvermogen.

²² De integratietegemoetkoming (IT) is een kostencompenserende vergoeding voor personen met een handicap bij wie een verminderde zelfredzaamheid wordt vastgesteld. Een arts moet evalueren welke moeilijkheden een persoon met een handicap ondervindt bij het uitvoeren van bepaalde dagelijkse activiteiten. De mate waarin de zelfredzaamheid verminderd is wordt uitgedrukt in punten. .

de betrokkene wordt geëvalueerd. Het attest vermeldt aan welke criteria (IVT, IT of beide) de betrokkene voldoet. Het Comité is er voorstander van om de mogelijkheid tot het gebruik van artikel 37 niet enkel open te stellen voor individuen die als persoon met een handicap erkend zijn op basis van het IVT-criterium maar ook voor diegenen die een erkenning krijgen op basis van het IT-criterium, voor zover het gaat om een vermindering van de zelfredzaamheid van 9 punten of meer. Ook van individuen die een zware beperking van hun zelfredzaamheid ondervinden, kan immers aangenomen worden dat de uitoefening van een volwaardige zelfstandige activiteit problematisch is. Deze werkwijze zou bovendien aansluiten bij de zienswijze van de fiscus, die zowel individuen met een sterke vermindering van het verdienpotentieel (-2/3de)²³ als diegenen met een sterk verminderde zelfredzaamheid (9 punten of meer)²⁴, beschouwt als personen met een handicap en dus als gerechtigden op bepaalde fiscale voordelen²⁵.

2. Het ontwerp van koninklijk besluit legt de ingangsdatum van de maatregel vast op 1 januari 2023. Het ABC begrijpt dat men de maatregel zo snel als mogelijk van kracht wil laten worden maar merkt op dat :
  - o het geen voorstander is van een retroactieve inwerkingtreding.
  - o de implementatie van de nodige voorbereidingstijd vergt, inz. voor wat betreft de creatie van de noodzakelijke gegevensstromen voor de identificatie van de personen met een handicap²⁶. Het Comité vraagt hiermee rekening houden bij het bepalen van de uiteindelijke ingangsdatum. De inwerkingtreding dient evenwel niet uitgesteld te worden tot deze fluxen volledig operationeel kunnen zijn. In een eerste fase kan immers gewerkt worden met papieren bewijsstukken om de erkenning als persoon met een handicap te staven.
3. De sociaalverzekeringsfondsen zijn weinig vertrouwd met de materies die betrekking hebben op personen met een handicap (berekening van de bedragen, interpretatie van de inkomsten, inhoud van de tegemoetkomingen, toegangsvoorwaarden, enz). Het ABC wijst daarom op het belang van een gedetailleerde nota aan de fondsen over de nieuwe regeling en de praktische toepassing ervan.

Verder vraagt het ABC aandacht voor de eventuele implicaties van het gebruik van artikel 37 op het inkomensniveau na de wettelijke pensioenleeftijd. Het stelt zich immers de vraag in welke mate een persoon met een handicap die een zelfstandige activiteit uitoefent met toepassing van artikel 37, het risico loopt om na de pensioenleeftijd in een minder voordelige financiële situatie terecht te komen dan wanneer hij geen zelfstandige beroepsactiviteit zou hebben aangevat. Het denkt hierbij in het bijzonder aan personen met een handicap die voorafgaand aan de wettelijke pensioenleeftijd geen IVT ontvingen als gevolg van de uitoefening van een zelfstandige activiteit

---

²³ art. 135, eerste lid, 1°, eerste paragraaf WIB92

²⁴ art. 135, eerste lid, 1°, tweede paragraaf WIB92

²⁵ Een bijkomende verhoging van de belastingvrije som (art. 131 e.v. WIB92), het niet in aanmerking nemen van bepaalde inkomsten voor het bepalen van de netto bestaansmiddelen (art. 143, 2° WIB92) en een meer voordelige taxatie op stopzettingsmeerwaarde wanneer de definitieve stopzetting het gevolg is van een handicap van de belastingplichtige, van de meehelpende echtgenoot of van het meehelpende kind (art. 171, 4°, b, lid 2 WIB92)

²⁶ IVT-begunstigde dan wel het door het ABC voorgestelde criterium 'erkenning als persoon met een handicap volgens het IVT-criterium'

én die geen of slechts beperkte pensioenrechten opbouwden²⁷. Het ABC stelt immers vast dat het recht op een IVT²⁸ weliswaar blijft bestaan na de leeftijd van 65 jaar maar enkel voor zover de uitkering zonder onderbreking betaalbaar blijft²⁹. Voor het Comité is het belangrijk dat de betrokkenen voldoende worden geïnformeerd over de mogelijke implicaties op hun inkomenssituatie na de wettelijke pensioenleeftijd, zeker omdat er ook rekening moet worden gehouden met de verschillende bijstandsuitkeringen voor ouderen (IGO, GIB, THAB) die kunnen worden toegekend, al dan niet in aanvulling op de IVT, IT en/of een pensioen.

Tot slot wenst het ABC nog op te merken dat de budgettaire raming eenzijdig focust op het verlies aan bijdragenontvangsten en dus op de kost van de maatregel voor het sociaal statuut. Weliswaar werd nagegaan hoeveel personen een nieuwe activiteit als zelfstandige zouden moeten starten opdat de maatregel budgetneutraal zal zijn, maar er werd geen inschatting gemaakt van het aantal personen dat hier effectief zal of kan toe aangezet worden als gevolg van de maatregel en dus ook niet van de bijkomende ontvangsten voor het stelsel. Die kunnen volgens het Comité wel verwacht worden, gezien het activerende karakter van de maatregel.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 27 februari 2023:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

---

²⁷ Voor zover bijdragen betaald worden als zelfstandige in hoofdberoep worden pensioenrechten opgebouwd.

²⁸ Hetzelfde geldt voor de integratietegemoetkoming

²⁹ Artikel 5 van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap.